

Till Näringsdepartementet

Rapport 2008-12-05 från samordningsmännen för Västra Götalands län.

Sedan samordningsmännen fick uppdraget av Regeringen 2 oktober har konjunkurläget och varselsituationen i Västra Götaland försämrats påtagligt. Under oktober och november 2008 varslades ca 10 000 personer i Västra Götaland, dvs. ca 30 procent av alla varsel i hela landet under samma period. Värst drabbade är fordonstillverkarna liksom underleverantörerna till fordonsindustrin. En tydlig trend under senare tid är att arbetsmarknadsproblemen sprider sig till allt fler branscher, bl. a byggsektorn.

Samordningsuppdraget har inneburit kontinuerliga överläggningar med företrädare för fordonsföretagen, underleverantörer, fackliga representanter, kommuner, samtliga universitet och högskolor, berörda myndigheter och andra intressenter.

Under denna process har ett antal frågor som är relaterade till regelverk och resurser för arbetsmarknadsinsatser väckts. Flera av dessa har blivit klarlagda eller tillrättade under processen. Övriga frågor belyser vi nedan. Det pågår även ett intensivt arbete kring mer långsiktiga insatser. Denna PM innehåller en kortare orientering om dessa.

Samordningsmännen i Västra Götaland har också för avsikt att inom kort återkomma kring behovet av regionala utvecklingsåtgärder.

Den struktur för samverkan i strategiska utvecklingsfrågor som byggts upp mellan kommunerna, regionen och övriga aktörer i Västra Götaland har utnyttjats för processerna. En samverkan där även Länsstyrelsen och övriga statliga aktörer ingår. De 49 kommunerna representeras av kommunalförbunden i Skaraborg, Fyrbodalen och Sjuhäradsregionen, medan Göteborgsregionen företräds av Business Region Göteborg (BRG). Ett aktivt arbete med frågorna pågår nu såväl i de fyra delregionerna som övergripande i Västra Götalandsregionen. Regelbundna avstämningar sker av detta arbete. Arbetet präglas av en konstruktiv och positiv anda.

I underlaget är redovisningen indelad i tre delar; i) individrelaterade frågeställningar, ii) insatser som förstärker de regionala utvecklingsförutsättningarna, samt iii) frågor gällande regeringens direktdialog med fordonsföretagen.

Regeringen har idag aviserat ytterligare stimulansåtgärder, som delvis berör förslagen nedan. Det är dock för tidigt att bedöma huruvida åtgärderna är tillräckliga för att hantera varselsituationen i Västra Götaland. Vår bedömning kvarstår att läget på arbetsmarknaden kommer att kräva aktiva samordningsinsatser under en stor del av 2009.

1. Frågor som är hänförliga till åtgärder för drabbade individer

1.1 Frågor som är hänförliga till Arbetsförmedlingens möjligheter att göra insatser
Vid överläggningar med Arbetsförmedlingens representanter har följande framkommit:

- Arbetsförmedlingens generaldirektör har fattat beslut om att AF i nuvarande läge kan arbeta med insatser för varslade eller uppsagda personer. Det innebär att man vid behov snabbt kan sätta in även arbetsmarknadspolitiska program med aktivitetsstöd. Till sådana arbetsmarknadspolitiska insatser hör bl.a. arbetsmarknadsutbildning, praktik och Starta Eget-bidrag.
- Arbetsförmedlingen har också beslutat att det ska vara möjligt för varslade personer att genomgå arbetsmarknadsutbildningar med bibehållen lön under uppsägningstiden, kombinerat med aktivitetsstöd när uppsägningen trätt i kraft. Tills vidare är maxgränsen för sådana utbildningar fyra månader. För omskolning till branscher med god arbetskraftsefterfrågan eller stöd till personer som avser starta egna företag kan det dock ibland behövas betydligt längre insatstider. Det kan därför finnas behov av att utöka utbildningstiden under 2009. På så sätt skulle möjligheterna öka för dem med längre uppsägningstider att genomgå arbetsmarknadsrelaterad utbildning med bibehållen lön.
- Fram till i början av 2000-talet arbetade Arbetsförmedlingen med ”utbildning i företag”. Det innebar att företagen, med stöd från AF, kunde genomföra utbildningar för kompetenshöjning och ökad konkurrenskraft med personer, som fortfarande var anställda i företagen och uppbar lön. Åtgärden bedömdes ha en betydande effekt för att förhindra varsel och uppsägningar och samtidigt höja kompetensen. En förutsättning var att varslen återkallades för personer som deltog i utbildningen.

Enligt samfälliga bedömningar från de aktörer vi varit i kontakt med är åtgärder i linje med den tidigare satsningen ”utbildning i företag” mycket intressanta. Det skulle ge möjlighet att anpassa delar av personalstyrkan till nya krav på kompetens och kvalifikationer. På kort sikt kan arbetsmarknadspolitiska insatser spela en väsentlig roll i denna anpassningsprocess, vilket fordonsindustrin understrukit i kontakterna med samordningsmännen. Vi delar denna bedömning och återkommer inom kort i denna fråga.

- I fråga om bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd har Regeringen för år 2009 föreslagit ett anslag på knappt 28 miljarder kr. Anslagsbehovet bygger på ett genomsnittligt antal heltidsarbetslösa ersättningstagare på 120 000 personer per månad. Vår bedömning, baserad på det kraftigt ökande antalet varsel, är att det genomsnittliga antalet understödstagare under 2009 kan komma att väsentligt överstiga Regeringens antaganden. Det finns därför skäl att redan nu fatta beslut om resursförstärkningar under kommande budgetår som även omfattar aktivitetsstöd och program. Anpassning till lokala behov kan också kräva att beslut om ramar för programinsatser i högre grad än idag kan fattas lokalt.
- Vi har uppmärksammat att validering av den reella kompetensen hos många av dem som kommer att mista jobbet, är en angelägen insats. För att undvika flaskhalsar bör resurser säkras för att tillmötesgå det ökade behovet av validering.
- Arbetsförmedlingens regelverk för unga bör ses över. Idag kan kortare insatser för unga sättas in först efter tre månaders arbetslöshet och tre månader i jobbgarantin för unga. Det bör övervägas om denna regel är anpassad till dagens arbetsmarknadssituation
- Dagens stödregler innebär begränsningar i möjligheterna att resa på anställningsintervju respektive flytta till ny ort i utlandet för att påbörja anställning. I stora delar av Västra Götalands län kan den lokala arbetsmarknaden innefatta delar av Norge, där efterfrågan på

arbetskraft fortfarande är god. Regeringen bör undersöka möjligheterna att införa resebidrag i hela Norden. Ungdomar under 25 år bör även komma ifråga för flyttstöd.

1.2 Individrelaterade frågor gällande andra myndigheter

Vid överläggningar med företrädare för KY-myndigheten och kommunal vuxenutbildning har följande framkommit.

- Kvalificerad yrkesutbildning (KY-utbildning) är en åtgärd som visat sig snabbt leda till nytt arbete. För 2009 har dock anslaget till sådana utbildningar minskats, varför KY-myndigheten bedömer att det i dagsläget är möjligt att genomföra endast ca 40 procent av efterfrågade utbildningar i Västra Götaland. Vår bedömning är att detta kan få olyckliga konsekvenser i dagens situation. Beredskap finns i Västra Götaland att snabbt utöka antalet utbildningar, under förutsättning att finansieringen ordnas. Vi menar därför att det finns anledning att snabbt se över på vilket sätt resurserna till KY-utbildningar kan ökas. Vi är även medvetna om att det kommande budgetår sker en satsning på möjligheterna till utbyggnad av yrkeshögskola. Det är viktigt att platserna inom KY-utbildningarna inte minskar före möjligheterna till utökning av platser inom yrkeshögskolan har kunnat förverkligas.
- Kommunal vuxenutbildning kan erbjuda viktig kompetenshöjning för individen. Dock kan man förvänta sig växande efterfrågan på vissa utbildningar och därpå följande prioriteringsbehov. 21-28 åringar som sägs upp från fordonsindustrin som vill komplettera fullföljt treårigt gymnasieprogram med yrkesutbildning inom teknik, transport, omvårdnad, barn och fritid, riskerar att ställas utanför p.g.a. resursbrist. Sökandetrycket bedöms redan idag ligga ca 25-30 procent högre jämfört med samma tid förra året.

2. Frågor gällande utvecklingsinsatser

En väsentlig del av samordningsmännens uppdrag är inriktat på att identifiera insatser som förstärker konkurrenskraft och goda utvecklingsförutsättningar i Västra Götalands näringsliv. Dessa insatser bör göras i närtid även om effekterna av dem i vissa fall syns först på längre sikt.

Ett stort antal förslag och initiativ har presenterats för samordningsmännen som för närvarande följer upp dessa. Förslagsställare är bl.a. högskolor och andra aktörer i det regionala innovationssystemet, kommuner/kommunalförbund, företag samt bransch- och intresseorganisationer. Aktörer i hela Västra Götaland deltar i processen med utvecklingsaktiviteter och de delregionala samarbetsgrupperna spelar en viktig roll för lokal förankring.

Flera av förslagen är inriktade på att förstärka fordonsindustrins konkurrensförutsättningar. Bland förslagen finns också initiativ med bredare inriktning på hållbar transport och logistik. Förslag som kan stärka näringslivet inom andra områden är bl.a. satsningar inom energi och miljö.

Västra Götalandsregionen har som ansvarig för regionala utvecklingsfrågor egna resurser för finansiering av insatser. Möjligheter till medfinansiering finns också bland andra aktörer. Så långt det är möjligt kommer befintliga finansieringssystem att utnyttjas. Trots detta kan det bli

aktuellt att vända sig till Regeringen för att diskutera ytterligare förstärkningar. Samordningsmännen har för avsikt att återkomma inom kort med ett mer utvecklade och regionalt förankrade förslag.

2.1 Nyföretagande och entreprenörskap

Det aktuella konjunkurläget har aktualiserat flera satsningar på nyföretagande och entreprenörskap i Västra Götaland. Det finns ett behov av att förstärka satsningen på regeringens nystartskontor i hela regionen. Kontoren är ett effektivt verktyg för att stärka vägledning till nya företag genom samverkan mellan olika aktörer. Vid en utökning kan de även kopplas till de välutvecklade innovations- och inkubatorsystem som finns etablerade i Västra Götaland. För att hjälpa företag som kommit på obestånd kommer Västra Götalandsregionen att besluta om finansiering av en uppskalning av den sk Företagsakuten. Verksamheten har fungerat framgångsrikt i Göteborgsområdet och skall nu omfatta hela regionen.

Regeringsbeslutet att tillskjuta 2 mrd kr till Almi Företagspartner är ett välkommet stöd till kreditmarknaden för små- och medelstora företag. Västra Götalandsregionen har under hösten tillsammans med Business Region Göteborg ställt sig bakom bildandet av ALMI Regioninvest Västsverige AB och beslutat om ett kapitaltillskott på 36 mkr under perioden 2009-2011. Det nya bolaget kommer att vara ett värdefullt stöd för tillväxt och utveckling av små- och medelstora företag.

2.2 Satsningar på högre utbildning

En dialog har förts med universitet och högskolor i regionen. Det finns där en beredskap att öka antalet platser inom befintliga utbildningar men också att starta nya program. I flera fall rör det sig om utbildningar som är anpassade till behov hos de personalgrupper som kommer att sägas upp från fordonsföretagen. I andra fall rör det sig om områden där det finns ett påtagligt utbildningsbehov av kvalificerad arbetskraft för att möta efterfrågan på arbetsmarknaden.

Akademierna i Västra Götaland har vissa möjligheter att inom befintliga budgetramar göra omprioriteringar, men för utvidgning av studieprogram samt förberedelse och genomförande av nya satsningsområden behövs statliga resursstillskott. Vi har för avsikt att återkomma med förslag om satsningar på högre utbildning inom kort.

2.2 Forskning, utveckling och demonstration (FUD)

En rad förslag har tagits upp inom ramen för samordningsmännens uppdrag som långsiktigt kan stärka konkurrenskraften inom den västsvenska fordonsindustrin såväl som inom annan avancerad tillverkningsindustri. Ett antal av förslagen bygger vidare på den dialog som Västra Götalandsregionen fört under 2008 för att förbereda en ny satsning på forskning, utveckling och demonstration under perioden 2009-2012. Förslagen förutsätter en påtaglig förstärkning av resurserna.

Tematiskt handlar det om områden med stor betydelse för fordonsindustrins och annan relaterad industris framtida konkurrenskraft, där även positiva samhällsekonomiska effekter kan uppnås. Viktiga områden är energi och miljö, aktiv och passiv fordonssäkerhet, transportsystemutveckling och logistik, fordons elektronik, produktionsteknik och beteendevetenskap/Human Factors.

Fokus ligger bl.a. på utveckling av test- och demonstrationsmiljöer, förstärkning och utbyggnad av kompetenscentrum, innovativ upphandling och utvecklat internationellt samarbete. Företagen kommer att spela en aktiv roll i dessa satsningar, liksom akademien och statliga myndigheter.

Dessa insatser förutsätter förstärkt statlig finansiering inom ramen för det nya fordonsforskningsprogrammet (FFI). Dessutom behövs kompletterande resurser för utvecklings- och demonstrationssatsningar, riktade mot såväl projekt som infrastruktur.

Västra Götalandsregionen har en beredskap för en satsning på minst 100 mkr för strategiska satsningar under perioden 2009-2012 inom dessa områden. Redan i december kommer Regionutvecklingsnämnden att fatta beslut om några av dessa. Till detta finns ytterligare ekonomiska resurser för att samspeja med och medfinansiera ev ytterligare insatser i forskning och utveckling från nationell nivå.

Vi återkommer inom kort med förslag till ytterligare satsningar på FUD som kan stärka regionens industriella konkurrenskraft. Insatserna bör göras i samordning mellan innovationssystemet i Västra Götalandsregionen, statliga myndigheter och övriga aktörer.

2.3. Frågor gällande utbyggnad av infrastruktur

Satsningar på infrastrukturutbyggnad och ett förbättrat trafikutbud kan i nuvarande situation ha stor betydelse genom att skapa direkt sysselsättning, förbättra pendlingsmöjligheter och därmed minska obalanser på arbetsmarknaden.

Insatser kan göras för såväl traditionell väg- och järnvägsutbyggnad, för utökad kollektivtrafik som för utbyggnad av IT-bredband.

När det gäller väg- och järnvägsutbyggnaden måste först slås fast att det är mycket angeläget att de redan beslutade satsningarna i gällande investeringsplaner och den nyligen beslutade närtidssatsningen kan genomföras.

I ett nationellt perspektiv är det viktigt att betydande förbättringar görs för att stärka infrastrukturen för godstransporter. Med den nationella strukturen och det nationella beroendet som finns mellan olika delar av landet för fordonsindustrin och dess underleverantörer är det viktigt att just förstärkning sker i närtid när det gäller godsinfrastrukturen.

Just nu pågår en aktiv beredning inom Västra Götalandsregionen för att konkretisera det underlag som lämnats från industrins företrädare och företrädare för andra intressenter. Vi kommer att återkomma med konkreta förslag till förstärkningar av transportinfrastrukturen.

3. Frågor gällande regeringens direkta dialog med fordonsindustrin

Samordningsmännen är införstådda med att det förs direkta överläggningar mellan Regeringen och ledningarna för de berörda företagen inom fordonsindustrin. Diskussionerna förs utifrån en bred utgångspunkt och rör frågor om kapitalförsörjning och olika utvecklingsinsatser samt frågor rörande olika former av stimulanser för ökad fordonsförsäljning.

Vi bedömer att samordning av dessa frågor inte ingår i samordningsmännens uppgifter men vi vill framhålla vikten av att de aktuella frågorna kan få en skyndsam lösning, så att osäkerheten kring de framtida utvecklingsförutsättningarna för industrin kan undanröjas så långt möjligt.

Vi efterlyser i detta sammanhang en sammanställning av de olika stödåtgärder som genomförs eller övervägs av medlemmarna av EU.

4. Västra Götaland – en ledande industriregion nu och i framtiden

Västra Götaland är idag Skandinaviens ledande industriregion. Industrin här verkar på en global marknad och kännetecknas av kunskapsdriven verksamhet och produktion. Detta visar sig bl a i att satsningarna på forskning och utveckling är bland de högsta i världen i Västra Götaland sett som andel av BRP. De tre tunga aktörerna är fordonsindustrin, läkemedel och IT. Detta faktum utgör en av de viktigaste förutsättningarna för en västsvensk och svensk framtida konkurrenskraft i ett alltmer utvecklat kunskapssamhälle. Denna situation utgör även en viktig förutsättning för en framtida inriktning mot mer miljö- och energiteknik även inom transportmedelssektorn.

Det finns en stor samsyn om att Västra Götaland även i framtiden skall vara en ledande industriregion. Västra Götaland är en region med stor framtidstro och en stor vana vid omställningar som ett resultat av en mycket lång erfarenhet av globalt verksamma företag inom industri och handel. Under nuvarande omständigheter krävs en gemensam nationell och regional kraftsamling för att behålla och vidareutveckla konkurrenskraften.

Kent Johansson
Regionråd

Lars Bäckström
Landshövding